

Okuyucu Mektubu

**Birincil Sağlık Hizmeti ve Sağlık Ocağı'na İlişkin
Kısa Bir Yanıt :**

TEMEL SAĞLIK HİZMETLERİNİN TANIMI VE UYGULAMALARINA TEORİK BİR BAKIŞ*

Dr. Gazanfer Aksakoğlu**

Sayın M. Tatar'ın adı geçen yapıtı özenli ve uzun bir uğraşı ile hazırlanmıştır. Ancak, önce isminde belirtildiği gibi "Teorik" bir bakışa dayanması, sonra da ülkemize özgü yerel tanımlamalarla ilişkilendirilmeyişi nedenleriyle bazı temel açıklama ve isimleme güçlükleri içeriyor.

Yazıya dayanak oluşturan Temel Sağlık Hizmetleri kavramı, Basic Health Services'in tam karşılığıdır ve sağlık hizmeti sunumundan daha genel ve yaygın bir sosyal ve teknik etkileşimi, basite indirgenirse daha çok belediyeçilik hizmetini, içerir. Primary Health Care'in tam karşılığı Birincil Sağlık Bakımı'dır. Ancak dilimizde bakım sözcüğü salt hastaya yönelik bir hizmet betimlediğinden Birincil Sağlık Hizmeti başlığıyla bir ekip işlevi ve toplumsal katılım biçimine dönüştürülmüştür. Bu nedenle yazarın tanımladığı bütüncül/tümelci yaklaşım günümüz sağlık dilinde (Primary Health Care = Birincil Sağlık Hizmeti) olarak kullanılmaktadır. Birinci Basamak Sağlık Hizmeti ise bir tür "first contact" sağaltıcı hizmet anlamına gelmekte ve koruyucu/

tününün yalnız iyileştirici boyutunu ilgilendirmektedir. Bu hizmet aslında "birinci" başvuru yeridir ve bir üniversite acil servisi anlamına da gelebilir. Yazarın yararlandığı ve benim on yıllarca birlikte çalışma onuruna ulaştığım kaynak kişilerin çoğunluğunun (Fendall, Newell, Gish, Rifkin gibi) daha çok Afrika ve Pasifik deneyimli olmaları birincil hizmette "bush" (orman) hizmeti ağırlığını vermelerine ve birinci basamakla sanki eşdeğer göstermelerinde yaşanan nüanstaki kaynaklanıyor olabilir.

Yazarın ülkemizde "sosyalizasyon" (?) uyguladığı, sağlık evi ve sağlık ocağının "birinci basamak sağlık hizmetlerini" oluşturduğu varsayımları gibi temel ve karışık yanlışları sanırım yine ülke bazında uygulama eksikliğinden kaynaklanmaktadır. Benzer biçimde "sağlık merkezi"ni sağlık ocağı/evi'ne eşdeğer açıklamak da sanırım salt çeviriye dayalı bakışla açıklanabilir.

Özetle: Yazarı yoğun çalışması için kutlamakla birlikte, ülkemizde uygulanan tümelci yaklaşımının gerçek adının "Birincil Sağlık Hizmeti" (Primary Health Care) olduğunu, bunun da "sosyalleştirme" uygulaması ile "sağlık ocağı"nda somutlaştığını açıklamakta yarar görüyorum.

* Tatar M., Temel Sağlık Hizmetlerinin Tanımı ve Uygulamalarına Temel Bir Bakış, Toplum ve Hekim, 9:60, 78-88.

** Prof., İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı.